

PORTA OBERTA

Les estadístiques oficials de l'Eurostat, les que serveixen per fixar quines regions europees tenen dret a percebre fons europeus, han certificat per al darrer any disponible l'estancament del PIB per càpita de Catalunya en el context europeu des del 1997, alhora que Madrid, Navarra i el País Basc milloraven la seva situació relativa i superaven la mitjana europea l'any 2000 (Quadre 1). En termes comparatius amb la mitjana de les regions europees, el PIB per càpita català ha caigut lleugerament entre el 1997 i el 2000, i mostra el valor 100 la mitjana d'aquesta variable per al conjunt de les 166 regions europees de la UE-15 (el PIB per càpita està calculat en paritat de poder de compra, atès que l'Eurostat corregeix les diferències territorials de nivells de preus per poder fer comparacions: per exemple, una hora de pàrquing a Barcelona val 2 euros i a Saragossa només 1 euro). En aquests tres anys les altres comunitats de l'Estat o bé disminueixen fins a 5 punts (les Balears, per exemple, cauen de 101 a 98) o bé presenten augments molt migrats d'entre 1 i 3 punts (el País Valencià puja de 76 a 79).

Tot i la continuada recepció de fons europeus, la convergència del conjunt d'Espanya amb la UE és molt pobra, a l'haver passat entre el 1997 i el 2000 del 82% a 84% del PIB per càpita mitjà de la UE. Aquest acostament és molt lent si es té en compte que altres països com ara Irlanda han avançat 16 punts en aquest període (i 45 punts percentuals entre el 1993 i el 2002!), però només Madrid i les dues comunitats amb concert econòmic estan protagonitzant la convergència econòmica del conjunt de l'Estat amb la UE. De fet, pensem que Espanya només assolirà la mitjana del PIB per càpita de la UE quan els territoris de l'EURAM (Euroregió de l'Arc Mediterrani: Catalunya, País Valencià i les Balears) s'hagin situat als nivells de les tan semblants Llobardia, Piemont i Toscana respectivament: aquestes presenten, en el mateix context europeu, un PIB per càpita amb uns valors entre 135 i 120, i permeten al conjunt d'Itàlia de superar la mitjana del PIB per habitant comunitària.

Causas de l'estancament

De causes de l'estancament català se'n poden assenyalar algunes, sovint compartides entre els nostres sectors públic i privat: afebliment del nostre esperit emprenedor, incapacitat secular catalana de col·laborar econòmicament més enllà de l'àmbit familiar, insuficient connexió entre el potent estalvi català i les nostres empreses industrials, manca de complicitat de l'Estat per ajudar les nostres empreses a fer un salt endavant (Gas Natural no ha estat tractada com Nokia, precisament)... i cal no oblidar tampoc el model d'Estat espanyol i el dèficit fiscal anual de Catalunya amb l'Estat: tot i la tèdrica descentralització política, el govern central segueix monopolitzant les grans decisions sobre infraestructures, la política fiscal i tot el poder regulador. L'objectiu d'aquest article, però, és centrar-se en el dèficit fiscal de Catalunya amb l'Estat espanyol (en tant que diferència negativa anual entre els impostos que paguem els catalans a l'Estat i la despesa i la inversió públiques que de l'Estat en rebem), per tal com entenem que ara per ara aquesta és la principal causa de l'estancament econòmic català.

Per tal d'il·lustrar fins a quin punt el dèficit fiscal amenaça la competitivitat

L'economia catalana en l'horitzó 2010: optimisme condicionat

JORDI PONS I NOVELL / RAMON TREMOSA I BALCELLS

Centre d'Anàlisi Econòmica i de les Polítiques Socials, Universitat de Barcelona

de l'economia catalana i qüestiona la sostenibilitat del nostre creixement econòmic i del nostre model social, tot seguit es presenten els resultats d'unes simulacions de creixement del PIB català davant de diversos supòsits de reducció del dèficit fiscal amb l'Estat espanyol per al període 1995-1998. Aquest dèficit fiscal ha estat calculat per Guillem López i Esther Martínez, i va suposar una sortida sense contrapartida de recursos del nostre país de 4.694 milions d'euros el 1995, 5.607 milions el 1996, 7.723 milions el 1997 i 7.970 milions el 1998. Així, si la totalitat del flux del dèficit fiscal del període esmentat hagués continuat a l'economia

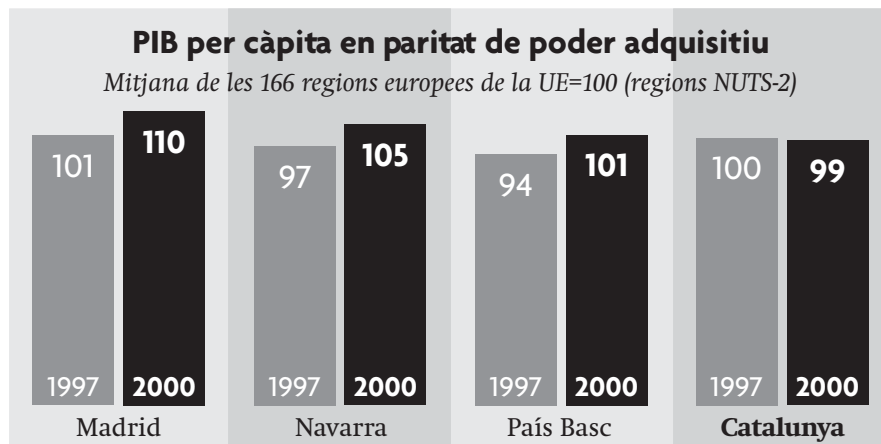
catalana (i s'hagués invertit en infraestructures) l'any 2000 el PIB de l'economia catalana hauria estat un 31,3% més gran del que efectivament va ser generat. En el supòsit d'una eliminació parcial del dèficit fiscal, i amb les mateixes hipòtesis d'inversió pública en el període 1996-1999, els resultats són menys espectaculars però no per això menyspreables: en termes de PIB, els creixements que s'haurien pogut experimentar a l'any 2000 van des del 0,7% (reducció anual del dèficit fiscal de 600 milions d'euros) fins al 4,2% (reducció anual de 3.600 milions d'euros). I en el cas de considerar l'augment del PIB en el conjunt del període 1996-2000, fruit

de la reducció del dèficit fiscal en cadascun dels escenaris, l'impacte acumulat hauria oscil·lat entre el 2,5% (reducció anual del dèficit fiscal de 600 milions d'euros anuals en el període 1996-1999) i el 15,2% (reducció anual de 3.600 milions d'euros) del PIB nominal de l'economia catalana de l'any 2000 (Quadre 2). Aquestes simulacions de creixement s'han calculat per mitjà de tècniques econòmiques d'ús habitual en la literatura econòmica; a Espanya s'han fet servir per calcular, per exemple, l'impacte dels fons europeus sobre el PIB espanyol.

Dèficit fiscal

De ser versemblants aquestes simulacions de creixement, l'economia catalana hauria presentat una vitalitat i un dinamisme molt més gran del que ha mostrat en els darrers anys, amb una superació clara de la mitjana comunitària i sent sens dubte una de les regions capdavanteres a Europa en creació de renda i de riquesa. La persistència dels elevats dèficits fiscals any rere any, però, qüestiona de ple el desenvolupament de l'economia catalana en el futur: Catalunya encara avui viu dels sectors manufacturadors de fa vint anys i no disposa de recursos ni de capacitat efectiva des del sector públic per impulsar amb prou força l'establiment de sectors de noves tecnologies, que seran en el futur els principals creadors de renda i de riquesa (l'any 2000 la Diputació de Bizkaia, premi *Financial Times* 2003 a la millor administració subestatal europea en promoció industrial, va recaptar més impostos que tota la Generalitat de Catalunya).

Per tal de quantificar el cost d'opunitat futur del nostre dèficit fiscal amb l'Estat, en un altre treball (J. Pons i R. Tremosa, 2003) s'han dut a terme unes simulacions de creixement prospectives de l'economia catalana en el període 2002-2010 davant de diversos escenaris de reducció del dèficit fiscal amb l'Estat espanyol, amb l'objecte d'analitzar com pot evolucionar la nostra convergència amb la UE en els propers anys. A la vista dels resultats obtinguts, l'estancament català en l'actual context europeu es mantindrà en els propers anys si el dèficit català amb l'Estat espanyol es manté com en els darrers quinze anys, oscil·lant entre un 7% i un 10% del PIB català anual. Les simulacions efectuades permeten de concloure que si en cadascun dels anys del període 2002-2010 el dèficit fiscal català amb l'Estat espanyol es reduïu d'un 1% del PIB, l'any 2010 el PIB per càpita de Catalunya seria d'un 9,8% més gran; si la reducció fos del 3% del PIB, el PIB per càpita seria el 2010 d'un 32,1% més elevat; i si la reducció del dèficit fiscal fos d'un 5% del PIB en cadascun dels exercicis, l'any 2010 el PIB per càpita de Catalunya seria d'un 58,3% més gran. Si es considera el PIB per càpita de la UE-15=100, en el primer supòsit el PIB per càpita català se situaria entre els valors 108 i 112, en el segon supòsit entre els valors 135 i 150 (el Quadre 3 mostra algunes regions a les quals Catalunya es podria acostar o superar en els tres supòsits de reducció esmentats). Concloem, per tant, amb un optimisme condicionat: Catalunya només podrà aconseguir un apropament considerable al PIB per càpita de les regions europees més dinàmiques si aconseguim en els propers anys reduir substancialment el seu dèficit fiscal anual amb l'Estat espanyol.

Impacte sobre el PIB de Catalunya d'una reducció del dèficit fiscal

Reducció del dèficit fiscal (1996-1999)	Increment PIB nominal any 2000	Impacte acumulat en el període 1996-2000*
600 milions d'euros	0,7%	2,5%
1.200 milions d'euros	1,4%	5,1%
1.800 milions d'euros	2,1%	7,6%
2.400 milions d'euros	2,8%	10,1%
3.000 milions d'euros	3,5%	12,7%
3.600 milions d'euros	4,2%	15,2%

(*) mesurat en percentatge del PIB nominal de l'any 2000 (116.413,6 milions d'euros)

PIB per càpita a Catalunya (PPA). Any 2010

Reducció anual del dèficit fiscal	Sense reducció	1% del PIB	3% del PIB	5% del PIB
PIB per càpita Catalunya (UE-15=100)	97-101	108-112	120-130	135-150
Regions europees amb índexs semblants (any 2000)	Renània Palatinat (97) Saarland (97) Bratislava (98) East Wales (98) Balears (98) Eastern Scotland (100) País Basc (101) Umbria (101)	Ligúria (108) East Anglia (109) Hampshire (109) Madrid (110) Rin del Nord - Westfàlia (109) Brabant (112)	Piemont (120) Praga (121) Baden-Württemberg (122) Vall d'Aosta (123) Groningen (124) Bayern (124) Anvers (125) Hessen (129) Emília Romaniaa (129)	Llobardia (135) Trentino-Alto Adige (136) Utrecht (140) Bremen (143) Uusimaa (143) Estocolm (147) Darmstadt (149)